

۰۱/۰۴/۲۰۱۶

محمد علی سمیع

ظهور بانک داری اسلامی در روسیه!

بانک داری اسلامی در سال های پسین در بعضی از کشور های غیر اسلامی جایگاه جدیدی را در میان سیستم های بانکی و مالی غربی، پسا کمونیستی و شرق دور باز کرده است. روسیه یکی و از اولین کشور های غیر اسلامی میباشد که در چند سال اخیر بصورت چشمگیری رو به پیاده سازی بانک داری اسلامی در پهلوی روند های دیگر بانک داری که در سراسر روسیه مطابق به قوانین بانکی آن کشور کار و فعالیت می نمایند پرداخته است. اینکه چرا روسیه به حمایت از رشد و یا هم ظهور بانک داری اسلامی رو آورده و چه ستراتیژی ها و مقاصد در عقب این اقدامات سران سیاسی و دولتی اش تهنفته است را در نوشته امروزی خود مورد مطالعه و بررسی پوهنتونی خود قرار میدهیم، تا باشد که در راستای پالیسی ها و افکار عینی و عملی مردم و سیاست روسیه در قبال روند ها، ساختار های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی برخواسته از افکار اسلامی را بیشتر از دیروز به شناسائی بگیریم.

حال که از قوانین بانک داری یادآوری نمودیم باید بدانیم که از همه اولتر عام شدن سیستم بانک داری اسلامی و یا هم غیر معمول دیگر در هر کشور، با محدودیت ها و چالش های حقوقی و قانونی روبرو میشود. از همین روست که قانون سازی ها و تغییر سیستم های بانک داری، بدون قید و شرط در انحصار دولت ها میباشد، زیرا اگر سیستم بانک داری و مالی در یک کشور از هم گسیخته و بی لجام باشد، پس اقتصاد آن کشور در بی مسیری و سر درگمی قرار دارد. سیستم اقتصادی روسیه کلاسیک و تحت مدیریت مستقیم دولتی میباشد مخصوصاً سکتور های مهم و مرکزی آن. حکومت روسیه به همان شکلی که بالای سائر سکتور های اقتصادی خود حاکم میباشد بالای ساختار های حقوقی، مالی، اقتصادی و تجارتي بانک های خود نیز با دست باز حاکم میباشد. یعنی حکومت و سران سیاسی روسیه در ترویج و عام سازی سیستم بانک داری اسلامی نقش مهم و مرکزی را بازی میکنند. نباید بدست فراموشی سپرد که بانک داری به همان اندازه که از لحاظ مسائل مالی و پولی اهمیت بسزای خود را دارا میباشد، از چشم انداز اقتصاد سیاسی و بین المللی نیز در سطح اعلی قرار دارد.

اگر چه نظریه ایجاد و ترویج سیستم بانک داری اسلامی بار اول در سطح فدرال چندین سال پیش مطرح شده بود، اما در سال های اخیر مخصوصاً پس از وضع تحریم های اقتصادی غرب بر روسیه و کوتاه شدن دست اقتصادی روسیه از بازار های مالی غرب، بیشتر از گذشته مطرح و بالا گرفته است.

لینار یعقوبوف (Linar Yakupov) رئیس بنیاد توسعه تجارت و مالیات اسلامی در جمهوری تاتارستان روسیه خاطر نشان میسازد که بهترین شیوه آغاز بانک داری اسلامی در روسیه، ایجاد بخش های خدمات بانک داری اسلامی در چوکات بانک های بزرگ روسی میباشد. با تطبیق این راهکار از رقابت ها میان نهاد های بانکی عادی و اسلامی جلوگیری به عمل آمده، در عین سطح با بانک های بزرگ جهان همچو HSBC و Citybank که نیز از این راهکار استفاده کرده اند قرار می گیریم.

در همین حال در اواخر جنوری سال 2016، مسوده جدید در ارتباط به موضوع فوق الذکر به پارلمان روسیه پیشنهاد شده است. این مسوده باعث اصلاح قانون مدنی روسیه شده موانع کاربری از سیستم بانک داری و مالی اسلامی را رفع می نماید. بر بنیاد این مسوده، بانک های روسیه اجازه گشایش حساب های بانکی مطابق سیستم اسلامی و استفاده منابع مالی نهاد های سرمایه گزار بصورت جداگانه در عرصه سرمایه گذاری در سکتور های مورد علاقه را دارا میشوند. یعنی منابع مالی تنها بر اساس اعلامیه سرمایه گذاری مخصوص استفاده می شود، بدین ترتیب سیستم بانکی روسیه با نهاد های بانکی مذهبی که مخالف سرمایه گذاری در سکتور های از قبیل مشروبات الکولی و قمارخانه و ... میباشد سازگاری حاصل می نماید. دیمتری ساویلوف عضو پارلمان روسیه و ترتیب دهنده این مسوده جهت معرفی و امتحان میکانیزم جدید بانکی اسلامی، جمهوری تاتارستان روسیه را از جهت آماده بودن رقم و وضعیت مشتری به صفت "زون آزمایشی" بهترین موقعیت میداند چون بیشترین مراکز و نفوس اسلامی در این جمهوری بسر می برد.

مسجد گل شریف در شهر کازان تاتارستان، تصویر توسط مکسیم بوگودوید/سپوتنیک، در اینجا گرفته از rt.com، منبع شماره 2 در ذیل مقاله.

بر اساس محاسبات ویستی فایننس، اگر روسیه تمامی موانع قانونی را از راه بردارد و در وارد نمودن این سیستم در نظام مالی روسیه کاهلی ننماید، پس الی اوایل سال 2018، حجم دارائی های مالی اسلامی نه تنها در روسیه بل در کشور های آسیای میانه به 24 میلیارد دالر آمریکائی خواهد رسید. بر اساس گفته های وزیر مالیه تاتارستان، سکتور مالی اسلامی با رشد 15-20 درصدی سالانه دارائی هایش در میان سکتور های دیگر جهان یکی از سریع ترین ها بشمار میرود. بر اساس اظهارات کارشناسان امور اقتصاد جهانی، بازار جهانی امور مالی اسلامی در حدود 2 تریلیون دالر آمریکائی تخمین زده شده است. مطالعات میرسانند که این رقم الی سال 2017 به 2.6 تریلیون دالر آمریکائی خواهد رسید. یعنی جلب توجه چنین یک بازار برای روسیه که در شرایط دشوار رقابت های اقتصادی با جهان غرب قرار دارد، خیلی مهم و ارزشمند بوده می تواند. فراموش نباید کرد که تحریم ها و محدودیت های وضع شده بر روسیه، بالای روابط اینکشور با کشور ها و بانک های انکشافی و سرمایه گذاری اسلامی تاثیر وارد نموده است. بناً از آنجایکه جهان اسلام (به استثنای ترکیه) که دارای روابط اقتصادی و سیاسی نیک با روسیه میباشد، بدون مشکلات و محدودیت ها میتوانند در بازار های اقتصادی و مالی روسیه وارد شده به ایجاد جایگاه در روند سرمایه گذاری اینکشور بپردازند.

جمهوری تاتارستان روسیه یکی از کلیدی ترین مناطقی می باشد که نظریه بانک داری اسلامی در آن ظهور و رشد نموده است. سرمایه گزار ها از قبیل کشور های حوزه خلیج آماده تزریق منابع قابل ملاحظه جهت توسعه چنین یک سیستم مالی در روسیه میباشد. البته که عامل اصلی این موضوع تقاضای چشمگیری مسلمانان روسیه میباشد. به گفته آگاهان امور، رشد نفوس مسلمانان در روسیه باعث شده تا تقاضای ایجاد سیستم بانک داری اسلامی در اینکشور بالا رود. در حال حاضر 15 درصد و یا هم 21 میلیون جمعیت روسیه را مسلمانان روسی تشکیل میدهد.

د پانو شمیره: له 2 تر 4

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلپکنی د لیکنیزې بڼې پازوالې د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولئ

تصویر توسط دیمتری روگولین Tass.ru، منبع شماره 5 در ذیل مقاله.

در همین حال رئیس جمهور جمهوری چین روسیه همچنان گفته است که او با کمپنی مزکورپ (Mazkorp) امارات متحده عربی به تفاهم رسیده است تا بانک داری اسلامی را در گروزی پایتخت چین ایجاد نماید. سیستم مالی و بانک داری اسلامی از آنجا در میان مردم و فعالان اقتصادی جهان محبوبیت پیدا کرده است که "هدف محورتر" از دیگر سیستم ها میباشد. قرض دهنده بدون اینکه توسط پول، پول بسازد سهم دار کمپنی و برنامه اقتصادی قرض گیرنده می شود، یعنی بانک یا نهاد قرض دهنده حتی در زبان با قرض گیرنده شریک بوده و مفاد را از راه تجارت رسمی بدست می آورد. طور واضح تر اگر بگوئیم، چون ربا در اسلام حرام دانسته میشود، معاملات و ترانزاکشن های مالی تنها بر بنیاد تجارت واقعی صورت میگیرد و تمامی مسائل و راه های گرفتن ربا ممنوع میباشد.

با وجود اینکه ساختار حقوقی و قانونی روسیه در عرصه مسائل مالی و بانک داری جهت تطبیق روند بانک داری اسلامی بطور کلی آماده نمی باشد، باز هم اولین مرکز بانک داری اسلامی در شهر کازان پایتخت جمهوری تاتارستان روسیه در اواخر ماه مارچ 2016، آغاز به کار نموده است. این مرکز مطابق با اصول عملیاتی منابع و امور مالی جنوب شرق آسیا و پارتشرشیپ شرق نزدیک، استوار بوده عمل می نماید. رستم مینیخانوف رئیس جمهور جمهوری تاتارستان در اظهاراتش در این زمینه میگوید "ما زمان های دشوار خود را سپری می نمایم. شرایط دشوار اقتصادی باعث میشود تا به دریافت راه های جدید پردازیم. سیستم بانکی سهامی و وابسته برای ما روند جدیدی میباشد. ما باید به ایجاد خدمات مشتری در صورتی که با قوانین بانک داری روسیه در تطابق و در عین حال در مخالفت با سیستم بانک داری اسلامی نباشد پردازیم". او همچنان اطمینان میدهد که استفاده از این سیستم باعث گشایش بازار های مالی جدید در کشور میشود.

هرمن گریف رئیس اسبر بانک (Sberbank) که بزرگ ترین بانک در روسیه میباشد در ماه می سال 2015، از معرفی سیستم بانک داری اسلامی در مناطق مسلمان نشین روسیه استقبال نموده میگوید که چنین اقدامات باعث جلب و جذب منابع مالی کشور ها و سرمایه گزار های عربی شده میتواند. آقای هرمن گریف میگوید "ما به اشتیاق تمام از پیشرفت سیستم بانک داری اسلامی پستی بانی می نمایم، در خلال تحریم ها و مشکلات که در عرصه بلند بردن وجوه مالی در بازار های بین المللی داریم، ایجاد سیستم بانک داری اسلامی چانس های جدید را در راستای کاری با پارتنر های بین المللی برای ما باز می نماید".

نتیجه گیری:

در عقب این همه، اهداف دراز مدت جیوپولیتیکی و جیواکونامیک روسیه نیز نهفته است. سیاست مداران و کارشناسان بلند پایه روابط امنیتی، اقتصادی و بین المللی روسیه بعد از فرو پاشی اتحاد جماهیر شوروی، همواره در خلال بیانیه ها و صحبت های خود خاطر نشان میسازند که کشور ایشان از چرخش های منفی و

د پانو شمیره: له 3 تر 4

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلیکني د لیکنيزې بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له رالیرلو مخکي په خیر و لولئ

مثبت دوران شوروی مخصوصاً در عرصه روابط متقابل با جهان اسلام مسائل مهم را آموخته است. از سوی دیگر روسیه با داشتن تجارب سیاسی و تاریخی در حصه مدیریت اجتماع ها و کشور های اسلامی که در گذشته در قلمرو و حالا مربوط به زون نفوذی (Zone of Influence) و یا هم حوزه مسؤلیت و یا هم مأموریت روسیه میشوند دارا میباشد. معلوم میشود که این اصل در جغرافیای سیاسی و اقتصادی روسیه و مردم آن خیلی عمیق میباشد، تحمل اجتماعی در روسیه در برابر مسلمانان خیلی چشمگیر بنظر میرسد حتی در حدی که ولادیمیر پوتین رئیس جمهور فدراتیف روسیه بزرگترین مسجد اروپا را در شهر مسکو بدون هراس و ترس از رشد اسلام در این کشور، برای مسلمانان افتتاح می نماید و مردم روسیه نیز از این کار او بجای انتقاد های شدید، استقبال می نماید. قرینه ها میسرسانند که مردم، سیاست مداران و حتی احزاب راستگرای سیاسی روسیه هم در برابر ظهور و رشد ارزش های اجتماعی، سیاسی و اقتصادی اسلامی در روسیه نه تنها مخالفت نمی نمایند بل حامی و پشتی بان آنها نیز میباشند. تطبیق سیستم ها و مراکز بانک داری، مالی، اقتصادی و مذهبی اسلامی در روسیه باعث میشود تا روابط اقتصادی و سیاسی میان روسیه و جهان اسلام بیشتر از امروز پهن و متقابل گردد. روسیه کشوری که در حال گزار از سیستم اقتصاد کلاسیک به نیو-کلاسیک میباشد، امکانات بی شمار سرمایه گزاری و ورود تکنالوژی های نوین را در خود دارا میباشد. از آنجاییکه در فوق گفتیم، سیستم مالی و بانک داری اسلامی هدف محور تر از دیگر سیستم ها میباشد، ظهور، ایجاد و ترویج این سیستم نه تنها که باعث سرازیر شدن منابع مالی و پولی کشور های اسلامی در روسیه میشود بل صد ها سرمایه گزار دیگر را از کشور های غربی با تکنالوژی ها و کلتور های تولیدی جدید نیز ترغیب به وارد شدن در بازارها و سکتور های دست ناخورده روسیه می نماید. در اخیر باید بگوییم که اگر روسیه در مدیریت، تطبیق و پیاده نمودن نورم ها و قوانین جدید در پهلوی روند ها و قوانین معمول کامیاب بدر آید، و همچنان در ایجاد تیم های کاری جهت تحقیق و بررسی در عرصه زمینه و پروژه سازی اقتصادی برای سرمایه گزاران و علاقمندان خارجی که خواهان ورود به بازار های روسیه با استفاده از سیستم بانک داری اسلامی میباشند بپردازد، پس چرخش های اقتصادی رو به رشد و دور از تصور را در دهه های آینده در روسیه و کشور های آسیای میانه و شرق اروپا شاهد خواهیم بود.

نویسنده: محمد علی سمیع

محصل دور دوکتورا در پوهنتون کورونیوس بوداپست - دبیرانتمت اقتصاد جهانی و گرداننده بورد افغانستان در سازمان تحقیقاتی سیاست امنیتی و دفاعی در هنگری

Author: Mohammad Ali Samay

PhD student in Corvinus University of Budapest - Dept. of World Economy & Director of the Afghanistan Research Group in Center for Security and Defense Studies (CSDS) in Hungary

مواد و منابع استفاده شده:

1. Anton Chablin (02, Feb, 2016): [Russia may get access to Islamic capital markets](https://rbth.com/business/2016/02/02/russia-may-get-access-to-islamic-capital-markets_563859), rbth.com, https://rbth.com/business/2016/02/02/russia-may-get-access-to-islamic-capital-markets_563859, 2016-03-29, 13:30.
2. First Islamic bank opens in Russia (24, March, 2016): rt.com, internet, <http://on.rt.com/782h>, 2016-03-29, 13:30.
3. Islamic banking in Russia may ease effect of sanctions – head of Sberbank, (30, May, 2015): rt.com, <http://on.rt.com/se0log>, 2016-03-29, 13:30.
4. Ivan Brizov (24, Aug, 2015): Kremlin moves to attract Islamic funds, rbth.com, http://in.rbth.com/economics/finance/2015/08/24/kremlin-moves-to-attract-islamic-funds_391861, 2016-03-29, 13:30.
5. Lyudmila Alexandrova (29, January, 2016): Islamic banking makes its way to Russia, Tass.ru, Internet, <http://tass.ru/en/opinions/853278>, 2016-03-29, 13:30.

د پانوی شمیره: له 4 تر 4

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلپکنی د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولئ